

[Arne Bjerregaard]

er derfor stadig af vital betydning for dansk økonomi.

Man må også sige, at landbrugene sammen med landsbybefolkningen har spillet en væsentlig rolle for hele den kulturelle udvikling i Danmark, vel stærkere her end i noget andet land. De rige folkelige bevægelser i forrige århundrede og op i dette århundrede fængede nemlig i landbefolkningen, slog rod dér og udviklede sig og var med til at skabe noget væsentligt i dansk kulturliv, var væsentlige for hele det danske samfund. Lad mig her i en parentes bemærke, at jeg med kultur ikke mener den kultur, man debatterer herinde; det har sjældent haft ret meget med kultur at gøre – det er almindeligvis det, man kalder »kulturens spejl«, man har diskuteret. Af dette voksede der højskole, efterskole, husmandsskole, landbrugsskole, foreninger i hobetal. De udsprang netop af denne befolkning og skabte en bred folkelig udvikling, som jeg mener førte os frem i forreste række af nationer og var en medvirkende årsag til, at dansk demokrati i 1930'erne stod så stærkt, som det stod, og ikke blev blæst omkuld som i så mange andre lande.

Jeg har taget det sidste med, som så mange glemmer, fordi jeg mener, det er væsentligt for samfundsforståelsen, og jeg har også taget det med, fordi det er nødvendigt, når vi politisk skal tage stilling til: hvad vil vi med dansk landbrug i fremtiden? Det er vel meningen med debatten. De historiske betragtninger fortæller os nemlig, at vi ikke uden væsentlige negative samfundsmæssige konsekvenser kan reducere landbruget til en brik i samfundsökonomien.

Det er sagt ofte i denne sal fra landmænd og organisationer, at blot landbruget igen bliver frit og uafhængigt af politikernes indblanding, vil det blive til gavn såvel for samfundet som for erhvervet. Hvis jeg ellers kender min historie ret, har vi såmænd styret landbrugerhvervet gennem love og forordninger, siden stavnsbåndet blev ophævet i 1788. Selve ophævelsen af stavnsbåndet, lov om udflytningsretten m.m., var jo et indgreb i landbrugets strukturudvikling, og siden 1788 har vi direkte og indirekte styret landbrugsudviklingen og netop derved vel skabt et landbrug, som helt op til 1960'erne var absolut førende på en række væsentlige områder. At vi senere har tabt terræn på det landbrugsmæssige område og på det udviklings-

mæssige område inden for landbruget, skyldes netop manglende politiske tiltag på området.

Endelig er der vel næppe nogen i dag, der vil påstå, at landbrugspolitikken i EF har noget som helst med fri markedspolitik – eller jeg havde nær sagt fri markedsdannelse og fri økonomi – at gøre. Det er klar styring. Det sidste er vi nødt til at gøre os klart, når vi vil diskutere landbrugets fremtidige udvikling. Det må jo stadig væk være formålet med debatter også i folketinget at finde en politisk afklaring af, hvad vi vil gøre, eller hvad vi ikke vil gøre. Eller sagt enkelt: vil vi gøre noget? Og hvis vi vil gøre noget, hvad vil vi så gøre?

Ønsker vi den udvikling fortsat, som er begyndt, og som faktisk vil føre frem til, at vi i løbet af ganske få år – i al fald inden år 2000 – kun vil have 25.000–30.000 egentlige landbrug tilbage, hvilket igen fører til uheldige problemer, idet det vil føre til en betydelig affolkning i landområderne? Ønsker vi det? Eller ønsker vi de forskellige brugsstørrelser bevaret med de muligheder, der vil blive givet for både unge og ældre, for heltidslandmænd og deltidslandmænd osv.? Ønsker vi selvejet bevaret? Eller ønsker vi, at kapital udefra skal erhverve landbruget, således at fremtidens landmænd bliver afdelingsledere, filialbestyrere i et aktieselskab eller fondsbestyrere for en del af en fonds aktiver? Det er spørgsmålet. Det er det politiske spørgsmål, men det er også et spørgsmål for organisationerne, som da også alle har udtalt sig.

Om det politiske skal jeg foreløbig kun nævne, at jeg har noteret mig forskellige politiske udtalelser, og jeg har selvfølgelig også noteret mig med interesse landbrugsudvalgets formands udtalelser desangående.

Tolvmandsforeningerne udtalte i deres strukturindlæg af 14. februar i år, der er sendt til samtlige partier:

»Landbrugsloven indeholder en række restriktioner, der forhindrer landbrugets udvikling. Enhver landmand bør have lov til at indrette sig med den ejendomsstørrelse og driftsform, han ønsker, og hvis selskaber og institutioner fik lov til at investere i landbruget, ville det løse en række problemer for både den ældre og den yngre landmand.«

Tilsyneladende en forsigtig udtalelse fra Tolvmandsforeningerne, men ved nærmere læsning af den tilsendte udtalelse må man